

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 339)

**Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun
Hükmünde Kararnameye Bir Geçici Madde Eklenmesine
Dair 17.12.2003 Tarihli ve 5023 Sayılı Kanun ile Anayasanın
89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanı'nca Bir Daha
Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Plan ve
Bütçe Komisyonu Raporu (1/724)**

Not. : Kanun Başkanlıkça, Anayasa ve Plan ve Bütçe komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

29.12.2003

Sayı : B.01.0.KKB.01-18/A-14-2003-1478

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 18.12.2003 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-2584/9852 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca 17.12.2003 gününde kabul edilen 5023 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun" incelenmiştir:

1- İncelenen Yasa'nın 1. maddesiyle, 10.07.1987 günlü, 285 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"ye eklenen geçici 2. maddede,

"Geçici 1 inci maddenin yedinci fıkrası gereğince olağanüstü halin bittiği tarihten itibaren kırk-beş günlük süre içinde mahalli mülki amirliklere müracaat ederek taşıma ruhsatlarını bulundurma ruhsatına dönüştürmeyenler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde, geçici 1 inci madde hükmünden yararlandırılır ve bunlar hakkında devam eden soruşturma ve davalar düşer."

denilmektedir.

Görüldüğü gibi, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 2. maddede,

- Geçici 1. maddenin yedinci fıkrasında belirtilen süreyi geçirip taşıma ruhsatını bulundurma ruhsatına dönüştürmeyenlere, incelenen Yasa'nın yayımı gününden başlayarak altı ay içinde başvuruları durumunda geçici 1. madde kuralından yararlanma hakkı verilmiş,

- Bunlar hakkında sürdürülen soruşturma ve davaların düşürülmesi öngörülmüştür.

Anayasa'nın 87. maddesinde 03.10.2001 günlü, 4709 sayılı Yasa'yla yapılan değişiklikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel ve özel af ilanına karar verebilmesi "üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı"na bağlanmış; 96. maddesiyle de toplantı ve karar yeter sayısı için Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar saklı tutulmuştur. 87. maddenin nitelikli çoğunluk arayan bu düzenlemesi karşısında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin genel ve özel af ilanı ile ilgili kararlarında 96. mad-

dede öngörülen karar yeter sayısının (toplantıya katılanların salt çoğunluğunun) yeterli olamayacağı açıktır.

Bu durumda, incelenen Yasa'yla 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 2. maddedeki "bunlar hakkında devam eden soruşturma ve davalar düşer" kuralının "af" niteliğinde olup olmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz, incelenen 5023 sayılı Yasa'yla 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 2. maddede "af" sözcüğü geçmemektedir. Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da belirtildiği gibi, hukuksal metinlerin niteliklerinin saptanabilmesi için, o metinlerin adına ya da sözcüklerine değil, amacına, içeriklerine ve etkilerine bakılması ve değerlendirmenin buna göre yapılması gerekmektedir.

285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin değişik geçici 1. maddesinin yedinci fıkrasında, kendilerine bu Yasa'ya göre taşıma ruhsatı verilenlerin bu ruhsatlarının, olağanüstü halin bitim gününden başlayarak kırkbeş gün içinde yerel mülki amirliklere başvurulması durumunda, bulundurma ruhsatına dönüştürüleceği kurala bağlanmıştır.

Olağanüstü hal uygulaması 30.11.2002 gününde kaldırılmış, yurttaşların taşıma ruhsatlarını bulundurma ruhsatına dönüştürmeleri için öngörülen kırkbeş günlük başvuru süresi başlamıştır.

Belirtilen süre içinde başvuruda bulunmayan ve silahını da teslim etmeyenlere ilişkin olarak 6136 sayılı "Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun"a aykırı davranmak suçundan dava açılması doğaldır. Bu Yasa'da sözkonusu durumlar için hürriyeti bağlayıcı ceza ile para cezası öngörülmüştür.

İncelenen Yasa'yla getirilen geçici 2. maddede, yukarıda belirtilen Yasa'ya göre açılan ve süren soruşturma ve davaların düşeceği kurala bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 18.07.2001 günlü, E.2001/4, K.2001/332 sayılı kararında da belirtildiği gibi, af, kimi zaman kesinleşmiş cezaları ortadan kaldıran ya da değiştiren, kimi zaman da kamu davasını düşüren ya da mahkumiyeti bütün sonuçlarıyla birlikte yok sayan bir yasama tasarrufudur.

İncelenen Yasa'da, 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranma suçundan açılan ve süren soruşturma ve davaların düşeceğinin öngörülmesi af niteliğindedir. Bu nedenle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabulünde, Anayasa'nın 87. maddesi uyarınca üye tamsayısının beşte üçünün oyunun aranması gerektiği açıktır.

Oysa, Yasa'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda, yukarıda belirtilen nitelikli çoğunluk ile kabul edilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim, tutanaklarda oylama sonucuna ilişkin oy sayılarına yer verilmediği gibi, maddenin üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile kabul edildiğine ilişkin herhangi bir kayıt da yer almamaktadır.

Anayasa'da, genel kuraldan ayrılarak toplantı ve karar yeter sayısı için özel düzenlemeler bulunan durumlarda, herhangi bir itiraz olmasa da, sonradan ortaya çıkabilecek duraksama ya da tartışmalara yer bırakmamak için toplantı ve karar yeter sayılarının tutanaklara geçirilmesi gerekmektedir.

Belirtilen duruma göre, incelenen Yasa, Anayasa'nın 87. maddesinde öngörülen karar yeter sayısı olmaksızın kabul edilmiş olduğundan, bu maddeye uygun düşmemektedir.

2- Öte yandan, Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu, 36. maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan yararlanarak yargı mercileri önünde davacı ya

da davalı olarak sav ve savunma hakkına sahip bulunduğu, 38. maddesinde de, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar hiç kimsenin suçlu sayılmayacağı belirtilmiştir.

İncelenen 5023 sayılı Yasa'yla getirilen ve açılmış soruşturmalar ile davaların düşeceğine ilişkin düzenlemenin,

- Hazırlık soruşturması yapılarak kamu davası açmaya yeterli kanıt bulunamaması durumunda takipsizlik kararı ile sonlandırılabilirler ile,

- Yargılama sonucunda beraat edebilecekler,

yönünden aleyhte sonuç doğuracağı açıktır.

Hakkında kimi nedenlerle kamu davası açılmış kişilerin, hukuk devleti ilkesinin gereği olarak gerçeği savunup aklanabilmeleri olanaklı iken, seçme hakkı tanınmadan açılmış bulunan kamu davalarının kendiliğinden ortadan kaldırılması hak arama özgürlüğünün engellenmesi anlamına gelmektedir.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 18.07.2001 günlü, E.2001/4, K.2001/332 sayılı kararı ile, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un ilgili maddeleri, yukarıdaki gerekçeyle iptal edilmiştir.

Bu nedenle, incelenen Yasa, hak arama özgürlüğünü kısıtlayıcı içeriğiyle Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine de uygun düşmemektedir.

Yayımlanması yukarıda açıklanan gerekçelerle uygun görülmeyen 5023 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Karamameye Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun", Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir kez daha görüşülmesi için, Anayasa'nın değişik 89 ve 104. maddeleri uyarınca ilişikte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet Sezer

Cumhurbaşkanı

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

13.1.2004

Esas No. : 1/724

Karar No : 69

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca görüşülerek kabul edilen ve yayımlanmak üzere 18.12.2003 tarihinde Cumhurbaşkanlığı yüce makamına sunulan 17.12.2003 tarihli ve 5023 sayılı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun" Cumhurbaşkanınca Anayasanın değişik 89 ve 104 üncü maddeleri uyarınca yayımlanması uygun bulunmayarak, bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına geri gönderilmiş ve Başkanlıkça 5.1.2004 tarihinde gerekçeli geri gönderme tezkeresi ile birlikte tali komisyon olarak Anayasa Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmiştir.

Bu defa, Komisyonumuzun 13.1.2004 tarihinde yaptığı 26 ncı birleşimde anılan Kanun ile geri gönderme tezkeresi, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Cumhurbaşkanlığının geri gönderme tezkeresinde;

- Anayasanın 87 nci maddesinde 3.10.2001 tarihinde ve 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklik- le, Türkiye Büyük Millet Meclisinin genel ve özel af ilanına karar verebilmesi, üye tam sayısının beş- te üç çoğunluğunun kararına bağlanmış olduğu ve bu özel düzenlemeye uyulmasının zorunlu olduğu,

- 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname- nin değişik geçici 1 inci maddesinin yedinci fıkrasında, kendilerine bu Kanuna göre taşıma ruhsatı verilenlerin, bu ruhsatlarının, olağanüstü halin bitim gününden başlayarak kırk beş gün içinde yerel mülki amirliklere başvurulması durumunda, bulundurma ruhsatına dönüştürüleceğinin kurala bağ- lanmış olduğu, belirtilen süre içinde başvuruda bulunmayan ve silahını teslim etmeyenlere ilişkin olarak 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna aykırı davranmak suçundan dava açılmasının doğal olduğu, bu Kanunda söz konusu durumlar için hürriyeti bağlayıcı ceza ile para cezasının öngörülmüş olduğu,

- 5023 sayılı Kanunla getirilen geçici 2 nci maddede, 6136 sayılı Kanuna göre açılan ve süren soruşturma ve davaların düşüleceğinin kurala bağlandığı ve bu durumun af niteliği taşıdığı, bu neden- le, 5023 sayılı Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabulünde, Anayasanın 87 nci maddesi uyarınca üye tamsayısının beşte üçünün oyunun aranması gerektiği,

- Anayasanın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu, 36 ncı mad- desinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan yararlanarak yargı mercileri önünde davacı ya da davalı olarak sav ve savunma hakkına sahip bulunduğu, 38 inci maddesinde de, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar hiç kimsenin suçlu sayılamayacağı belirtilmiştir,

- 5023 sayılı Kanunla getirilen ve açılmış soruşturmalar ile davaların düşüleceğine ilişkin düzen- lemenin; hazırlık soruşturması yapılarak kamu davası açmaya yeterli kanıt bulunmaması durumun- da takipsizlik kararı ile sonuçlandırılacaklar ve yargılama sonucunda beraat edebilecekler açısından aleyhte sonuç doğuracağı,

- Hakkında kimi nedenlerle kamu davası açılmış kişilerin, hukuk devleti olma ilkesinin gereği olarak gerçeği savunup aklanabilmeleri olanaklı iken, seçme hakkı tanımadan, açılmış bulunan kamu davalarının kendiliğinden ortadan kaldırılmasının hak arama özgürlüğünün engellenmesi an- lamına geldiği, bu nedenle 5023 sayılı Kanunun hak arama özgürlüğünü kısıtlayıcı içeriğiyle Anayasanın 2 ve 36 ncı maddelerine uygun düşmediği,

Şeklindeki değerlendirmeler sonucunda, 5023 sayılı Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince bir daha görüşülmesi için, Anayasanın 89 ve 104 üncü maddeleri uyarınca Cumhurbaşkanınca geri gönderilmiştir.

Komisyonumuzda, Kanun ve geri gönderme tezkeresi üzerinde yapılan görüşmeler sonucunda, Kanunun:

-1 inci maddesi ile 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 2 nci maddenin sonuna, Cumhurbaşkanının geri gönderme tezkeresinin gerekçesi doğrultusunda, kişilere Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti olma ve 36 ncı maddesindeki, herkesin meşru vasıta ve yollardan yargı mercileri önünde davacı ya da davalı olarak söz ve savunma hakkına sahip bulunduğu hükümleri ile 38 inci maddesindeki suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılmayacağı hükümlerine uygun olarak kişilerin haklarında devam eden soruşturma ve davalarda gerçeği savunup aklanabilmelerine imkân tanıyan bir cümlenin eklenmesi suretiyle,

- Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri ise,

Aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Sait Açıba</i>	<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Sabahattin Yıldız</i>
Afyon	Bursa	Muş
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Sekmen</i>	<i>Mahmut Göksu</i>	<i>Mehmet Melik Özmen</i>
İstanbul	Adıyaman	Ağrı
Üye	Üye	Üye
<i>Ruhi Açıkgöz</i>	<i>Mehmet Zekai Özcan</i>	<i>Yakup Kepenek</i>
Aksaray	Ankara	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Osman Sali</i>	<i>Aziz Akgül</i>	<i>Mustafa Zeydan</i>
Balıkesir	Diyarbakır	Hakkâri
Üye	Üye	Üye
<i>Birgen Keleş</i>	<i>Ali Kemal Kumkumoğlu</i>	<i>Kemal Kılıçdaroğlu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>M. Mustafa Açıkalın</i>	<i>Hakkı Akalın</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>
İstanbul	İzmir	Karabük
Üye	Üye	Üye
<i>Taner Yıldız</i>	<i>Mustafa Ünaldı</i>	<i>Gürol Ergin</i>
Kayseri	Konya	Muğla
Üye	Üye	Üye
<i>Kazım Türkmen</i>	<i>Erol Aslan Cebeci</i>	<i>Musa Uzunkaya</i>
Ordu	Sakarya	Samsun
	Üye	
	<i>Mehmet Akif Hamzaçebi</i>	
	<i>Trabzon</i>	

ANAYASANIN 89 UNCU MADDESİ
GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR
DAHA GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ
GÖNDERİLEN KANUN

**OLAĞANÜSTÜ HAL BÖLGE VALİLİĞİ
İHDASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜN-
DE KARARNAMEYE BİR GEÇİCİ MAD-
DE EKLENMESİNE DAİR KANUN**

Kanun No. : 5023 Kabul Tarihi : 17.12.2003

MADDE 1. - 10.7.1987 tarihli ve 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. - Geçici 1 inci maddenin yedinci fıkrası gereğince olağanüstü halin bittiği tarihten itibaren kırkbeş günlük süre içinde mahallî mülkî amirliklere müracaat ederek taşıma ruhsatlarını bulundurma ruhsatına dönüştürmeyenler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde, geçici 1 inci madde hükmünden yararlandırılır ve bunlar hakkında devam eden soruşturma ve davalar düşer.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**OLAĞANÜSTÜ HAL BÖLGE VALİLİĞİ
İHDASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜN-
DE KARARNAMEYE BİR GEÇİCİ MAD-
DE EKLENMESİNE DAİR KANUN**

MADDE 1. - 10.7.1987 tarihli ve 285 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği İhdası Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2. - Geçici 1 inci maddenin yedinci fıkrası gereğince olağanüstü halin bittiği tarihten itibaren kırkbeş günlük süre içinde mahallî mülkî amirliklere müracaat ederek taşıma ruhsatlarını bulundurma ruhsatına dönüştürmeyenler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde, geçici 1 inci madde hükmünden yararlandırılır ve bunlar hakkında devam eden soruşturma ve davalar düşer. Ancak soruşturma veya dava dosyasının bulunduğu yargı merciine başvurmak suretiyle soruşturmaya veya davaya devam edilmesini istediklerini bildirenler hakkında soruşturma veya davaya devam olunur.”

MADDE 2.- Kanunun 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Kanunun 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

